

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Методичні вказівки
та контрольні завдання

“Цивільний захист”

для підготовки спеціалістів
заочної форми навчання

Розглянута
на засіданні кафедри охорони праці
та довкілля
Протокол № ____

від “ ____ ” _____ .201_ р.

Зав. кафедри

_____ О.Г.Левченко

Київ 2012

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Навчальна дисципліна «Цивільний захист» належить до професійно-практичного циклу дисциплін і є нормативною дисципліною. Вона включається в навчальні плани як самостійна дисципліна обов'язкового вибору.

Обсяг навчального часу для вивчення дисципліни «Цивільний захист» визначений державними вимогами (спільний наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 року, № 969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України») і не повинен бути меншим 36 академічних годин (1,0 кредит ECTS).

У процесі опанування навчальним матеріалом студенти виконують моделювання сценаріїв виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій (НС), прогнозування наслідків їхнього впливу на адміністративні територіальні одиниці (АТО), об'єкти господарювання (ОГ) та населення, що мешкає поблизу, відповідно до профілю підготовки ВНЗ. Форма підсумкового контролю знань – диференційований залік.

II. КОНТРОЛЬ СТУПЕНЮ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Метою проведення контрольних робіт є поточний контроль знань студентів для виявлення рівня опрацювання ними курсу, загального уявлення з окремих розділів і тем.

Нижче наведено перелік питань з кожного розділу для проведення контролю знань. В кожному окремому випадку контрольна робота формується з приведенного переліку питань шляхом вибірки. В залежності від тривалості контрольної в аудиторних годинах (0,25...0,5 години) до вибірки включається 5...10 питань переліку. Знання студентів оцінюються за письмовими відповідями у позааудиторний час. При правильній відповіді не менше ніж на 60% питань вибірки знання оцінюються на “задовільно”, 75% - “добре”, 90% і більше - “відмінно”.

III. Тематика завдань із питань цивільного захисту

1. Державне управління у системі цивільного захисту.
2. Планування технічного забезпечення заходів цивільного захисту (ЦЗ) у мирний час.
3. Організація технічного забезпечення розосередження і евакуації населення із небезпечної зони.
4. Організація технічного забезпечення під час просування сил ЦЗ у осередок зараження і при виконанні рятувальних і інших невідкладних робіт.
5. Прогнозування і оцінка обстановки у разі вибуху газоповітряної суміші, прийняття рішення.
6. Підготовка підприємства до роботи у надзвичайній ситуації.
7. Управління підприємством у надзвичайній ситуації.
8. Подолання зараженої отруйними речовинами ділянки на автомобільній та іншій техніці.
9. Характеристика осередків ураження при аваріях на АЕС . Розрахунок можливих доз опромінення .
10. Характеристика осередків ураження при аваріях на АЕС. Розрахунок можливих радіаційних втрат працівників та населення.
11. Характеристика осередків ураження при аваріях на АЕС. Розрахунок допустимої тривалості перебування людей на зараженій місцевості.
12. Особливості захисту співробітників при виникненні пожежі на підприємстві.
13. Розробка плану евакуації співробітників при виникненні пожежі на підприємстві.
14. Норми забезпечення засобами пожежогасіння території та приміщень підприємства.
15. Організація радіаційної та хімічної розвідки на території підприємства.
16. Оцінка радіаційної обстановки після аварії об'єкті атомної енергетики.
17. Визначення режиму радіаційного захисту для підприємства, яке розташоване у зоні зараження.
18. Оцінка радіаційної обстановки на маршрутах руху транспортних засобів.
19. Організація дозиметричного контролю на підприємстві (моніторинг).
20. Визначення джерел забруднення навколишнього середовища на підприємстві і методи їх усунення.
21. Організація та порядок виконання хімічного контролю на території підприємства.
22. Характеристика осередків ураження при стихійних лихах і їх вплив на виробничу діяльність підприємств автомобільного транспорту.
23. Прогнозування аварійних ситуацій і можливих осередків ураження при проектуванні техніки, технологічних процесів, конструкцій об'єктів. Методи і засоби захисту та локалізації аварійно небезпечних зон.

24. Захист населення у разі виникнення комбінованого ураження.
25. Особливості захисту співробітників та населення від радіоактивного опромінення.
26. Особливості захисту співробітників від хімічного ураження.
27. Характеристика осередків ураження при аваріях на хімічно небезпечних об'єктах. Розрахунок глибини (G), ширини ($Ш$) і площі (S) зони хімічного зараження (ЗХЗ).
28. Характеристика осередків ураження при аваріях на хімічно небезпечних об'єктах. Розрахунок терміну уражаючої дії СДОР та можливих втрат людей від цього.
29. Особливості захисту співробітників від біологічного ураження.
30. Особливості надання першої медичної допомоги постраждалим у надзвичайній ситуації.
31. Проектування та реконструкція підприємств з урахуванням їх стійкої роботи в умовах виникнення надзвичайної ситуації.
32. Особливості забезпечення та використання засобів індивідуального захисту у разі виникнення надзвичайної ситуації.
33. Обґрунтування необхідності евакуації співробітників підприємства та населення із небезпечної зони.
34. Підвищення стійкості роботи підприємства у надзвичайній ситуації.
35. Розробка заходів по забезпеченню стійкості роботи підприємств у надзвичайних ситуаціях.
36. Розробка заходів по забезпеченню надійного захисту співробітників підприємства та населення у надзвичайних ситуаціях.
37. Розробка реального плану евакуації співробітників підприємства при виникненні НС.
38. Організація моніторингу на території підприємства, або інші завдання.
39. Галузевий моніторинг за станом безпеки.
40. Найменування та визначення основних показників джерел природних та техногенних НС.
41. Впровадження превентивних заходів щодо зменшення масштабів НС.
42. Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки.
43. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків.
44. Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами НС.
45. Зонування територій за ступенем небезпеки.
46. Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС.
47. Методика планування заходів із ліквідації наслідків НС.

48. Організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.
49. Характеристика ступенів руйнування.
50. Оцінка стійкості роботи ОГ внаслідок вибуху газоповітряної суміші.
51. Методи визначення іонізуючих випромінювань.
52. Характеристика зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження.
53. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними (РР) та отруйними речовинами (ОР) під час аварійного прогнозування можливої обстановки.
54. Оцінка радіаційної та хімічної обстановки.
55. Визначення комплексу заходів захисту персоналу і матеріальних цінностей ОГ у разі виникнення аварії на радіаційно чи хімічно небезпечному об'єкті.
56. Типові режими радіаційного захисту і функціонування ОГ в умовах радіоактивного забруднення місцевості.
57. Планування заходів із запобігання поширенню інфекційних захворювань з первинного осередку.
58. Укриття виробничого персоналу в захисних спорудах, визначення коефіцієнту їхнього захисту від дії проникної радіації.
59. Визначення порядку оповіщення робітників і службовців.
60. Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсяги завалів у зонах НС, спричинених природними чинниками фізичного походження.
61. Інженерна підготовка зсувних та зсувонебезпечних територій.
62. Характеристика зон затоплень, які виникають під час руйнування підпірних споруд (греблі) водосховищ.
63. Заходи з мінімізації небезпечних наслідків, які запроваджуються завчасно та у разі загрози затоплення.
64. Заходи щодо захисту населення при катастрофічних затопленнях.
65. Розрахунок загального обсягу збитків.
66. Методика оцінки збитків від негативних наслідків НС.
67. Відшкодування збитків постраждалим у НС.
68. Страховий механізм відшкодування збитків від НС.
69. Порядок надання фінансової допомоги та схема опрацювання звернень щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету.
70. Поняття державного резерву, його склад, призначення.
71. Єдина система державного резерву України.
72. Утримання і розвиток системи державного резерву.
73. Фінансування операцій, пов'язаних з накопиченням (приростом), поновленням матеріальних цінностей державного резерву.

74. Норми резервування та фінансування системи державного резерву на випадок НС.
75. Використання матеріальних ресурсів з державного, оперативного, регіонального та місцевого резерву.
76. Порядок створення резервних фондів, необхідних для реагування на надзвичайні ситуації.
77. Організація постачання продуктів харчування і товарів першочергового вжитку для постраждалого населення.
78. Економіка катастроф.
79. Аналіз соціально-економічного стану та потенційних небезпек техногенного і природного характеру ОГ.
80. План здійснення маркетингових досліджень.

IV. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Студенти заочної форми навчання згідно з навчальним планом повинні написати контрольну роботу з дисципліни “Цивільний захист”. Ця контрольна робота – головна форма звіту про поточне вивчення навчальних питань дисципліни.

Контрольна робота з основ охорони праці виконується студентом після вивчення теоретичних положень дисципліни.

Передбачається 20 різних варіантів контрольної роботи. Варіанти завдань на виконання контрольної роботи студенти вибирають у відповідності із списком за екзаменаційною відомістю.

По узгодженню з викладачем студенту може бути визначена індивідуальна (оригінальна) тема контрольної роботи.

Для виконання контрольної роботи необхідно використовувати літературу і нормативно-технічну документацію, перелік якої наведений в цих методичних вказівках.

Бажано, щоб при відповідях на запитання студенти розкривали специфіку свого безпосереднього місця роботи (для студентів заочної форми навчання).

Контрольна робота містить змістовні відповіді на 4 теоретичних питання по програмі курсу. Об’єм тексту відповідей на запитання повинен складати не менше 2-3 сторінки рукописного тексту, або друкованого за допомогою комп’ютера тексту.

Контрольна робота має містити:

1. Титульний лист що містить назву університету, назву відділення (факультету), назву кафедри, назву спеціальності, з якої навчається студент. На титульному листі слід дати Прізвище, ім'я та по-батькові студента, номер його академічної групи. Назва контрольної роботи:

*Контрольна робота
з дисципліни “Основи охорони праці”
Варіант №.....*

2. Відповіді на теоретичні запитання. Перед кожною відповіддю наводиться номер і текст власне запитання. При викладенні відповідей слід давати посилання на літературні джерела. При потребі в відповіді приводиться необхідний графічний матеріал та ілюстрації.
3. Список використаної літератури.

На кожній сторінці контрольної роботи залишаються поля для зауважень викладача-рецензента.

V. ВАРІАНТИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

№ № питань	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
2.	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
3.	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
4.	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80

VI. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
2. ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Київ. – Мінрегіонбуд. України, -2010.
3. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
4. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
5. Про пожежну безпеку: Закон України. – К., 1993.
6. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.
7. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
8. ДБН-97 Державні будівельні норми України Київ. Держ. Стандарт.1999р.
9. ДСТУ 3891-99 “Безпека у надзвичайних ситуаціях”. Київ. Держ. Стандарт.1999р.
10. Закон України “Про цивільну оборону України”. – К.Голос України, 06.03.1993.(додаток – 24.03.1999р).
11. Положення про цивільну оборону України. Постанова кабміну України від 10.05.1994.-№299.
12. Закон України “ Про державний матеріальний резерв” від 24.01.97 № 51/97-ВР (Із зм. і доп., внесеними Законами України від 18.11.97 № 642/97-ВР, від 16.07.99 №988-XIV,від 11.05.00 №1709-III, від 16.02.98 №174).
13. Закон України “ Про правовий режим воєнного стану”. – К.Урядовий кур’єр, 14.06.2000.-№107.
14. Закон України “ Про захист людини від інфекційних хвороб”. – К. 06.04.2000. №1645-III.
15. Закон України “ Про зону надзвичайної екологічної ситуації”. – К.13.07.2000.- №1908- III.
16. Закон України “ Про об’єкти підвищеної небезпеки”. – К.18.01.2001.-№2245-III.
17. Закон України "Про охорону атмосферного повітря". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1992. – № 50.– Ст. 678.
18. Закон України “ Про зону надзвичайної екологічної ситуації” від 13.07.00. №08-III.
19. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 41. – Ст. 546.
20. Закон України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 16. – Ст. 198; 1992., № 13. – Ст. 177.

21. Закон України "Про тваринний світ". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1993. – № 18. – Ст. 191.
22. Закон України "Про екологічну експертизу". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1995. – № 8. – Ст. 54.
23. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану". - К.Урядовий кур'єр, 14.06.2000.-№107.
24. Закон України "Про аварійно – рятувальні служби". - К.Урядовий кур'єр, 14.12.1999. - №1281.
25. Закон України "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру". - К.Урядовий кур'єр, 16.09.2000. - №149.
26. Постанова КМ України "Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій" від 16.02.98 №174 (Із зм. і доп., внесеними постановами КМ України від 24.09.99 №1763, від 21.10.99 №43.
27. Постанова КМ України "Про порядок формування розміщення та проведення операцій з матеріальними цінностями Державного резерву" від 08.10.97року №1129.
28. Постанова КМ України "Про номенклатуру та обсягів продукції Державного матеріального резерву" від 07.08.98 року №1245-46.
29. Постанова КМ України "Про розбронювання матеріальних цінностей мобілізаційного резерву та створення запасів матеріально-технічних ресурсів для виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій" від 15.04.97 року №338-027.
30. Постанова КМ України "Про затвердження особливостей формування та проведення операцій з матеріальними цінностями мобілізаційного резерву" від 29.01.98 року №100-03.
31. Постанова КМ України "Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях" від 15.02.99 №2.
32. Постанова КМ України "Про Основні засади створення в Україні підсистеми рятування і ліквідації небезпечних забруднень на воді єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру" від 5.10.98 №1599.
33. Постанова кабміну України "Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру" К.03.08.1998.-№1198.
34. Указ Президента України "Про систему реагування на надзвичайні ситуації на водних об'єктах" від 15.06.01 №436/2001.

6.2. Основна література

1. Демиденко Г.П. и др. Защита объектов народного хозяйства от оружия массового поражения. Справочник под ред. Демиденко Г.П. – 2-е изд. перераб. и доп. – К. Выща шк. Головное изд-во, 1989
2. Демиденко Г.П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. - К.: НТУУ «КПІ», 2008. – 300с.
3. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.
4. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р.,-136с.
5. Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. "Техногенна та природна небезпека". Т.3. "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування". Посібник.- К.: КІМ, 2007, 2008.- 636 с.,- 152 с.
6. Михайлюк В.О., Халмуратов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.– К: Центр учбової літератури, 2008.– 158 с.
7. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2008, -250с.
8. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник.– К: Знання-Прес, 2007.– 487 с.
9. Сусло С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посібник/ За ред.. проф.. М.О. Біляковича.– К.: Арістей, 2007.– 386 с.

6.3. Додаткова література

1. Довідник з цивільної оборони / Г.Г. Міговіч, ЗАТ "Українська технологічна група". К. – 1998. – 526с.
2. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С., Цивільна оборона. Навчальний посібник / За ред. Кашина П.І. - Львів, "П.П. Васильович К.І.", 2005-338 с.
3. Збірник нормативно-правових актів з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Вип.3. Під заг. ред. В.В.Дурдинця- Київ: Агенство "Чорнобильінтерінформ", 2001.-532с.
4. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
5. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; За ред. Г. О. Бачинського. – К.: Вища шк., 1995. – 238 с.
6. Петров К.М. Общая экология. Химия. – С.-Пб., 1997 – 352 с.
7. Програма дій "Порядок денний на ХХІ сторіччя". К.: "Інтерсфера", 2000.- 359 с.

6.4. Internet-джерела

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
<http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua/>.
6. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи
<http://www.mns.gov.ua/>.
7. Рада національної безпеки і оборони України
<http://www.rainbow.gov.ua/>.
8. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
9. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
10. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації
<http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
11. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
12. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру
<http://chronicl.chat.ru/>.
13. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства
<http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
14. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України
<http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
15. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
16. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
17. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
18. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
19. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
20. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
21. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».